

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 26.

Lýsingaprisur fyri peltireglur, 30 øyr, á forsiðum, 20 øyr, á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fest avsláttur í prísinum.

Tísdag hin 26. juni 1928.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsum, brævasvarstøðum og skrivstovum. Telf. 143.

2. árg.

Tandlæge BREND

traffes 11-5. Telf. 114.

VINSTARFLOKKURIN í Danmark var fyrri 25 árum síðani alt undur krúnuni. Teirra vald og ræði kendist í øllum, ið fyriskipað varð. Hin føroyski fólkatingsmaðurin um tað mundi gjordist eisini limur av vinstra, og tað sá út til at hesir veldis-harrar, hin mikli stórbóndaflokkur-in vinstra, hevði fingið ræði við alla. Høgra var burturoðkað og Javnaðarmenn vóru so spekuliga at taka sessir á ríkis-geigi og nordust síðani í hvorj-um.

Í royndum visti tað seg, at hetta fyrr so allsterka liðið ikki var ment at halda ræði í sínum hondum, og látið tað glapp fyrri teimum, trivu teir í hárið á høgra, sum teir høvdu skúgvað yvurborð, og drógu teir inn um afturstokkin, bjóðu teim sam-arbeði, tí teir vóru ikki so arg-ir fiindar kortini. —

Henda stutta poliska mynd av atburði teirra sameinaðu aftur-haldsflokkunum í Danmark, er talandi domi um, at afturhalds-flokkar, hvussu teir enn nevna seg, lata fegin sínar hugsjónir — um teir eiga tær — hvørva, sum skýggj — látið um ræður, at forða frælsindum áfram-strevandi verkamannaflokki, sum fylkist undur verðaldarmerki Javnaðarmanna. Men, stórrí ómak afturhaldsflokkarnir gera sær, fagnandi hvorum øðrum, fyrri at halda arbeidarafjöldini burtur, tess betur eru líkindi hjá arbeidarum at vera nærgongnir, tí væl hava arvaftandarnir verið hvorum øðrum boysnir í upp-og niðurgangstíð teirra millum, men sleppa aðrir fram, týður tað afturstig hjá bakstrevurum og teir blaka seg í armarnar á hjörjum øðrum, spjálkandi til ymsar síður: skúgvandi arbeida-flokkarnar burtur, tí tremín liggur á, hvort til ræðið kemur, bert tað ikki verður orakkið. Tí var tað so mikið »geyl« um, at Javnaðarmenn styðjaðu hin radikala flokkin, látið teir høvdu stjórnnarræðið í sínum hondum, og sjálvsagt var mikil óði á bakstrevurum, látið hin lítil javnaðarflokkur-in var vorðin so stórvir, at hann kundi skipa ríkisstýrið. Men stríðið má forast víðari til tess, at Javnaðarmenn hava enduligan sigur í hendi, fyrr verður einki fyrri arbeidar-in at líta á komandi tíðum. Arbeidar-in, sum byggja skal ta nýggju veröld, vil aldri bera fullan sigur heim við at líta uppí hendur á øðrum. Í bræði kann tað vísa seg at vera ley

allarbeidstu líkindi til at fáa naka av skafti, og áður enn nakar varðar av, so liggur alt í sorli og byrjast má av nýggjum.

Soleiðis sær út í Danmark um hesa tíð, afturhaldsflokkarnir byggja og blanda tað tilfar, sum gera skal kál á teim fræls-lyntu flokkunum, til komandi landstingsval. Madsen-Mygdal ferðast runt alt Danmarks land og rekur saman bræði í Suðurlandi og aðrastaðni, sigandi sína somu søgu: Ið narnar skulu niður. Hetta herrópið, ið vinstrahovdingin hevur gjørt sær til motto, er eitt tekin á, at tað einasta, sum redda kann hin bliksvarta afturhaldspolitikk-in, er at seigjina hina stóru arbeidarafjöldina við eini hung-ursløn, so arbeidar-in ikki verður mentur at svara sít líma-gjald til sjúkrakassar og aðrar kassar, ið vera kunnu honum ein stuðul í mólgangstíð, í sjúkdómi og í arbeidsløysi. Ikki bert kann tað, við at minka um lønir, gerast møguligt at skapa ein arbeidaraflokk, ið altíð má hava ovlitið til tað, ið lívið krevur, men afturhaldið sær ein møguleika í at arbeidar-in ikki verður mentur at greiða síni borgarligu rættindir, tí hann á henda hátt verður at fáa so lítið, at hann ikki kann rinda sín skatt. Hetta seinra letur afturhaldsflokkunum at vera ein greið gota at ganga, fyrri at straffa arbeidararnar, sum fylkist við javnaðarmannum, tí á henda hátt er møguligt at fáa teir straffaðar, uttan at vera sekr í nokrum.

Alt hetta starv afturhaldsins, fyrri at knæbyggja hin frælsinta arbeidaraflokk-in, styrkir og mennir hitt frælsinta liðið, og um stund er vunníð so nógv áfram, at Javnaðarflokkur-in er vorðin ein so sterk og stinn heild, ið ónyttugt og vónleys verður afturhaldin um at herja á. Teir vilja sorlast móti tí borg-múri, sum teir sjálvir hava reist, við sínum ónda og menn-iskjafjandska politikki.

1928 var altíð væntað, at verða eitt tíðandi valár fyrri Javnaðarmenn í øllum londum, har val vóru at fara fram. Hitt mikla valárið, var 1928 skýrt av navnfremum politikar-um. Sjónliga visir tað seg nú eisini bræði úti og heima, í teim stóru londum stórsigur og í teim smærre, har rørsan er yngri, fara Javnaðarmenn eisini sigandi áfram. Enn eru ikki ið valini av, og landstingsvalið í Danmark til heystar vil eisini fáa stóran týðning.

Gør Maskinerne Arbejderne overflødige?

Af aend. polit. Henry Stjernqvist.

De senere Aars store Arbejds-løshed har for mange rejst det Spørgsmaal, hvad Grunden egentlig er til denne Samfundsulykke, og da man samtidig har set, at Fabrikerne paa alle Maader søger at gøre endnu flere Arbejdere overflødige, dels ved i Almindelighed at drive Virksomhederne mere rationelt og speci-elt ved at indføre Maskiner overalt, hvor der er Mulighed derfor, saa faar mange ganske naturligt den Forestilling, at der maa være nogen Forbindelse mellem de to Forhold, ja, nogle gaar endda saa vidt, at de direkte anser Arbejdsløsheden som et Resultat af den forøgede Mas-kinanvendelse. Der er ingen Tvivl om, at denne Opfattelse har mange Tilhængere ogsaa i Arbejderkredse, og det vil der-for være naturligt at foretage en ganske ubildet Undersøgelse af, i hvilken Retning Udviklingen faktisk er gaaet for paa Grund-lag deraf at faa en begrundet Formodning om, hvordan Udvik-lingen vil foregaa i den nær-meste Fremtid.

Det er jo ikke noget nyt, at Arbejderne, som bliver fortrængt af Maskinerne, anser dem for at være Aarsagen til alle Ulyk-ker. Det er sikkert alle bekendt, hvorledes der i England ved Begyndelsen af forrige Aar-hundrede forekom talrige Be-volter og Uroligheder, hvor Ar-bejderne stormede de Fabriker, som havde indført Maskiner, og odelagde dem fuldkomment. Op gennem det 19. Aarhundrede forekom af og til lignende Uro-ligheder — ogsaa i andre Lande — men Bevægelsen begrænsedes efterhaanden til de enkelte Ar-bejdergrupper, der i Øjeblikket blev gjort arbejdslose, medens det store Flertal af Arbejderne var af den Mening, at Maski-nerne gjorde Væerne billigere og derfor i det store og hele var af det gode, ogsaa for Arbejderne.

Denne Opfattelse bredte sig efterhaanden saa vidt, at endog de Arbejdergrupper, det gik ud over, som oftest selv erkendte, at det var haablost at stritte imod Udviklingen og at de til syvende og sidst ogsaa selv vilde faa Gavn deraf.

I de senere Aar synes der imidlertid at være indtrædt et Omslag i Stemningen. Man har i alle Fag en stor Arbejdsløshed, og det eneste Middel, som Ar-bejdsgiverne anvender for at gøre Virksomhederne mere ren-table, er Indførelse af arbejds-besparende Metoder og stærkere Anvendelse af Maskiner, hvor-ved det første Resultat bliver endnu større Arbejdsløshed. Det er ganske forstaaeligt, at der herved opstaar stor Bitterhed og at man søger at hæmme denne Udvikling. Kunde man nu med gode Grunde paavise, at den store Arbejdsløshed kun er en Overgang og at Indførelse af Maskiner netop i det lange Løb vil give forøget Beskæftigelse,

vilde det sikkert i nogen Grad dæmpe Bitterheden. Viser Un-dersøgelsen derimod, at Udvik-lingen netop vil gaa i Retning af at gøre Arbejderne overflø-dige, vil Bitterheden maaske forøges, men en Undersøgelse af, om andre Erhverv vil være i Stand til at opsgue disse over-tallige Arbejdere, giver maaske et bekræftende Resultat og maa derfor tages med i Betragtning, naar man vil fælde en Dom over, om Udviklingen er heldig eller ikke.

Først skal gøres opmærksom paa, at Karl Marx i sit store Værk »Kapitalen« kommer en Del ind paa dette Spørgsmaal, idet han paaviser, at den mo-derne Kapitalisme navnlig ved Indførelse af Maskiner skaber det, han kalder »den industrielle Reservearmé«. Størrelsen af denne Reservearmé svinger op og ned: i de gode Aar er Tallet forholdsvis lille, men i de daar-lige Aar stiger Tallet meget stærkt. Af afgørende Betydning er det nu, at der efter Marx' Mening skulde være en Tendens til, at Reservearméen stiger for-holdsvis stærkere end Befolk-ningen. Dette skulde videre medføre, at Uviljen mod Kapi-talismen steg saa stærkt, at der tilsidst vilde komme en social Revolution.

Undersøger man nu, hvordan Udviklingen er foregaaet siden Marx skrev sit Værk, er der det fælles Træk for praktisk talt alle Lande i hele Verden, at der indtil Verdenskrigens Udbrud foregik en stadig Stigning i In-dustriebefolkningen, og dette gjaldt ikke alene det absolutte Antal, men ogsaa i Forhold til den samlede Befolkning. For Tyskland skal gives nogle Tal, der ganske typisk viser Udvik-lingen i den sidste Menneske-alder før Krigen.

Befolkningens Erhvervsfordeling i Tyskland.

	1882	1895	1907
Landbrug	15,9	15,4	14,9
Industri og Haandv.	13,9	17,8	23,2
Handel og Transport	3,9	5,2	7,4

Procent af Befolkningen.

	40,9	33,6	27,1
Landbrug	40,9	33,6	27,1
Industri og Haandv.	35,9	38,9	42,1
Handel og Transport	9,7	11,3	13,5

For Landbruget er der en ganske klar Linje: ved hver Tælling er den Del af Befolk-ningen, som bliver ernæret ved Landbrug, blevet formindsket med en halv Million Mennesker, og da den samlede Befolkning samtidig steg meget stærkt i Tyskland, er det ganske natu-r ligt, at Landbrugets procentvise Andel af Befolkningen falder endnu stærkere, nemlig fra to Femtedele til kun lidt over en Fjerdedel. I det samme Tidsrum skete der en meget stærk Stig-ning for Industriebefolkningen, rundt regnet med ti Millioner, og ogsaa i Forhold til den sam-lede Befolkning var der stærk Fremgang for Industri og Haand-værk, idet Andelen steg fra godt en Tredjedel til godt to Fente-

J. H. O. DJURHUUS

TVIRRETSSAKFØRERIN

er heimkominn og er at hitta á vanligum stað.

Kantortíð: 10-2 og 4-7.

dele. Ser man dernæst paa Gruppen Handel og Transport, vil man ogsaa der bemærke en stærk Stigning i det omhandlede Tidsrum, nemlig med ialt 3½ Million Mennesker, hvorved Pro-centen stiger fra under 10 til over 13.

Til Trods for, at der netop i disse Aar foregik en meget stærk teknisk Udvikling, har dette saa langt fra gjort flere Arbejdere overflødige, vel at mærke naar man betragter Industri og Haandværk under ét. Tværtimod har Industrien været i Stand til at forsørge en stadig stigende Del af Landets Befolkning. Det var derfor ganske naturligt, at der ogsaa blandt Arbejderne herskede den Opfattelse, at Ma-skinerne ingenlunde var en Fjende af Arbejderklassen.

Vender vi os nu til Tiden efter Krigen, vil man se, at der er sket en ganske afgørende Vending i Udviklingen. De sidste Tal, der foreligger, stammer fra 1925. Det er vel værd at lægge Mærke til, at der i dette Aar var en ganske usædvanlig lille Arbejdsløshed i Tyskland. Medens man i de senere Aar har været oppe paa mellem 1 og 2 Mill. arbejdslose, var Antallet, da Tællingen fandt Sted, kun 200.000. Endvidere maa gøres opmærksom paa, at de moderne Rationaliseringsbestræbelser net-op i de sidste Par Aar har taget særlig stærk Fart, saaledes at man maa formode, at der i Øjeblikket er forholdsvis færre beskæftiget ved Industri og Haandværk end i 1925. Tallene er følgende:

Befolkningens Erhvervsfordeling i Tyskland 1925.

	Mill.	pCt. af Befolk.
Landbrug	14,4	23,0
Haandv. og Industri	25,8	41,3
Handel og Transport	10,6	16,9

Landbruget har fastsat den Linje, som var paabegyndt en Menneskealder før Krigen, idet Tallet igen er gaaet ned med en halv Million Mennesker og Pro-centen derved endnu stærkere. Industri og Haandværk beskæf-tiger ganske vist nu halvdanen Million flere Mennesker end før Krigen, men maalt i Forhold til Befolkningens Størrelse betyder dette en Tilbagegang, idet der kun beskæftiges 41,3 pCt. mod 42,1 pCt. før Krigen. Forskellen er ganske vist ikke stor, men der er dog sket en afgørende Ændring i Udviklingen, og hvis der blev afholdt en Tælling nu, vilde den som før nævnt utvivl-somt give en endnu lavere Procent for Industri og Haand-værk.

Ser man endelig paa Tallene for Handel og Transport, er Stigningen fra Aarene før Krigen